

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.707.03 Національного університету
цивільного захисту України
д-держ.упр., професору, Заслуженому
працівнику освіти України
Світлані ДОМБРОВСЬКІЙ

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, професора **Щепанського Едуарда Валерійовича** на дисертацію Сокола Олександра Анатолійовича на тему: «Державна політика забезпечення конкурентоспроможності економіки України», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Одним з найважливіших критеріїв оцінки якісних параметрів розвитку економіки, а також важливою характеристикою ефективності та результативності державної економічної політики є конкурентоспроможність економіки, як її спроможність зберігати сталість, стійкість та невразливість до внутрішніх і зовнішніх загроз. Формування та реалізації державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки відбувається з урахуванням та під впливом відповідної специфіки, яка властива економіці кожної окремої держави, тобто відповідного стану економіки, рівня її стабільності, захищеності від внутрішніх та зовнішніх загроз тощо.

Тому надзвичайно актуальним є вивчення особливостей формування державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки країни в сучасних умовах та напрацювання шляхів її подальшого удосконалення на основі існуючих напрацювань вчених та накопиченого міжнародного досвіду перетворень в зазначеній сфері, а також з урахуванням існуючих викликів та

загроз, пов'язаних з російською військовою агресією проти України. Це й обумовлює актуальність дисертаційного дослідження Сокола Олександра Анатолійовича, постановку мети роботи та завдань для її досягнення.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007), що розроблялася Національним університетом цивільного захисту України. Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Винесені на захист наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є цілком обґрунтованими. Вони ґрунтуються на систематизації та опрацюванні значної кількості наукових джерел з теорії державного управління, зокрема, з проблем особливостей формування та реалізації державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки. Здобувачем достатньо чітко сформульовано мету, завдання, а також об'єкт і предмет дослідження.

Проведений аналіз наукового дослідження та автореферату дисертації, а також опублікованих наукових праць дозволяє підтвердити обґрунтованість науково-теоретичних положень, висновків і практичних рекомендацій, що виносяться на захист.

Дисертаційна робота ґрунтується на використанні загальнонаукових методів дослідження на основі системного підходу, який полягає в комплексному дослідженні механізмів формування та реалізації державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки.

На користь достатньо високої оцінки достовірності та обґрунтованості наукових положень, які сформульовані здобувачем в дисертаційній роботі свідчить потужна інформаційно-аналітична база наукового дослідження. До

неї відносяться як законодавчі, нормативно-правові акти, так і офіційні статистичні дані й аналітичні матеріали. Опрацьована значна кількість публікацій з викладенням результатів теоретико-методичних розробок з наукової проблематики, яка пов'язана з особливостями функціонування механізмів формування та реалізації державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки.

Достовірність та наукова новизна результатів дослідження, повнота їх викладу в опублікованих працях. Основні положення наукової новизни тісно пов'язані з результатами вирішення здобувачем конкретного науково-прикладного завдання, що полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки України.

Особливо слід відзначити положення наукової новизни за яким обґрунтовано стратегічні пріоритети державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки України, а саме: обґрунтовано та виокремлено політико-адміністративний, нормативно-правовий, фінансово-економічний, інформаційно-мотиваційний механізми, визначено цілі, принципи та методи реалізації зазначеної державної політики в контексті необхідності створення передумов для реалізації наявного географічного, ресурсного та людського потенціалу країни з метою забезпечення модернізації галузей та секторів економіки для забезпечення їх конкурентоспроможності на міжнародному рівні через випереджаюче інвестиційно-інноваційне економічне зростання на екологічних засадах, що забезпечить підвищення рівня конкурентоспроможності економіки України в умовах воєнного стану та сприятиме стійкому збалансованому економічному розвитку держави в довгостроковій перспективі (С. 41-49; С. 127-143).

Одними з найбільш вагомих, з огляду на зміст завдань дисертаційного дослідження є наукова новизна за якою дістали подальшого розвитку шляхи трансформації державної політики забезпечення конкурентоспроможності

економіки в умовах європейської інтеграції України, що полягають у необхідності: подальшої імплементації та адаптації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; реалізації Національної програми адаптації законодавства України до актів права (acquis) ЄС в економічній сфері; запровадження європейської багаторівневої системи контролю за міжнародними коштами, які використовуються на відновлення країни; подальшої інтеграції України до Цифрової економіки та суспільства ЄС – DESI (Digital Economy and Society Index); побудови повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків в економічній сфері; підтримку стартапів (розвиток екосистеми підтримки стартапів та малого бізнесу, які сприяють інноваційним змінам шляхом покращення доступу до фінансування (в тому числі європейського) для молодих компаній) з метою необхідності всебічної інтеграції України в спільний європейський простір та забезпечення стійкого збалансованого конкурентного розвитку економіки України (С. 159-173).

Становлять значний інтерес також такі положення наукової новизни, що пов'язуються з подальшим розвитком, а саме: категоріально-понятійний апарат науки державного управління шляхом уточнення змісту поняття уточнення змісту поняття «державна політика забезпечення конкурентоспроможності економіки», що на відміну від існуючих визначень передбачає тлумачення цієї наукової дефініції, як комплексної законодавчо визначеної системи заходів суб'єкта державної політики по відношенню до об'єкта державної політики, яка спрямована на запобігання і протидії наявним та потенційно можливим внутрішнім і зовнішнім ризикам, викликам, загрозам, небезпекам та діям країн-конкурентів у сфері забезпечення стійкого збалансованого економічного зростання на екологічних засадах та підвищення добробуту населення (С. 24-41).

Також становлять інтерес також такі положення наукової новизни, як удосконалення теоретико-методичних підходів щодо напрямів формування та реалізації державної політики забезпечення конкурентоспроможності

національної економіки через: забезпечення інноваційного її розвитку шляхом поступового переходу на кластерну модель розвитку економіки, в тому числі на основі публічно-приватного партнерства, а саме, сприяння створенню інноваційних кластерів та регіональних інноваційних хабів, як платформи для співпраці між бізнесом, освітньо-науковими установами та державою, що сприятиме обміну знаннями, ресурсами та підвищенню конкурентоспроможності економіки регіонів; розвиток штучного інтелекту з метою інтеграції інноваційних технологій в економіку; формування генерації здорової і активної молоді через освіту, фізкультуру і спорт, національно-патріотичне виховання та створення належних умов для працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості), як ключового ресурсу інноваційного розвитку та необхідної передумови підвищення конкурентоспроможності економіки; реалізацію освітніх реформ з метою формування навичок та вмінь, що відповідають вимогам сучасного ринку праці та сприяють формуванню інноваційного потенціалу економіки, а також сучасних галузей економіки: ІТ-сектору, біотехнологій, робототехніки, оборонно-промислового комплексу, «зеленої економіки», що створить необхідні передумови для стійкого конкурентного економічного розвитку країни на екологічних засадах (С. 143-159).

Доведення концептуальних положень до рівня практичних пропозицій та рекомендацій, впровадження результатів дисертаційного дослідження в діяльність Харківської обласної військової адміністрації та в навчальний процес Національного університету цивільного захисту України підтверджують їх достовірність та практичну значущість.

Основні положення і результати дослідження висвітлено у 8 публікаціях, із них: 4 – статті у наукових фахових виданнях України зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (категорія «Б»), 1 – стаття в іноземному науковому виданні за напрямком дослідження, 3 – тези конференцій. Загальний обсяг публікацій, що належать особисто здобувачу, становить 3,2 друк. арк.

Загальний обсяг та зміст опублікованих робіт відповідають існуючим вимогам МОН України щодо публікації основних положень, висновків та рекомендацій дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

Порівняння тексту автореферату з текстом дисертації дозволяє дійти висновку про ідентичність основних наукових положень, викладених в роботі та змісту автореферату. Автореферат не містить інформації, яка відсутня в дисертації. В дисертаційній роботі реалізовані всі задекларовані завдання дослідження, вирішення яких складає наукову новизну отриманих результатів дослідження.

Оцінка ідентичності автореферату та основних положень дисертації.

Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог Порядку присудження наукових ступенів МОН України. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації та не містить інформації, відсутньої в дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки та рекомендації розкриті й аргументовані в тексті дисертаційної роботи.

Дисертацію оформлено згідно встановлених вимог Міністерства освіти і науки України. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 209 сторінок, із них 182 сторінки основного тексту. Дисертація містить 15 рисунків, 2 таблиці, 2 додатки. Список використаних джерел налічує 240 найменувань.

Значення одержаних результатів для науки і практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Дисертаційне дослідження Сокола Олександра Анатолійовича на тему: «Державна політика забезпечення конкурентоспроможності економіки України» є завершеним науковим дослідженням, яке містить теоретико-методичну та практичну цінність в контексті вирішення конкретного науково-прикладного завдання,

орієнтованого на обґрунтування теоретичних засад та розробку практичних рекомендацій щодо удосконалення державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки України. Основні положення, висновки та пропозиції дисертаційного дослідження можуть бути використані в практичній діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування для подальшого удосконалення державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки України, в тому числі на регіональному рівні.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Незважаючи на те, що дисертаційне дослідження виконано на достатньо високому теоретико-методичному рівні, мають місце окремі зауваження, дискусійні положення та побажання, а саме:

1. В дисертації слушно зазначається, що державна політика забезпечення конкурентоспроможності економіки має відповідати принципам: економічної доцільності; пріоритетності національних економічних інтересів; міжнародної економічної інтеграції (С. 45; С. 176). Однак в роботі достатньою мірою не розглядається сутність та зміст зазначених наукових категорій.

2. На рисунку 1.2 дисертаційної роботи «Система формування та реалізації державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки» (С. 45) здобувач слушно відображає наявність впливу певних загроз, ризиків та викликів на суб'єкти зазначеної державної політики. Логічно було б розкрити і зворотній процес: як суб'єкти державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки через відповідні механізми, методи та інструменти впливу протидіють зазначеним небезпекам з метою підвищення рівня конкурентоспроможності економіки країни.

3. У авторських визначення понять «конкурентоспроможність економіки» (С. 36), «державна політика забезпечення конкурентоспроможності економіки» (С. 20) та «механізм формування та

реалізації державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки» (С. 44), дисертант використовує поняття «стійке збалансоване економічне зростання», однак не дає чіткого визначення сутності та змісту цієї наукової категорії.

4. У дисертації здобувач слушно звертає увагу та констатує факт значного рівня корупції в країні (С. 90-91), а також наводить інформацію щодо високого рівня тіньової економіки в Україні за видами економічної діяльності (С. 88-89), однак доцільно було б більше уваги зосередити на питаннях запобігання та протидії зазначеним негативним явищам в контексті удосконалення державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки України в сучасних умовах.

5. У дисертаційній роботі здобувач слушно зазначає, що існуюча державна політика забезпечення конкурентоспроможності економіки в умовах європейської інтеграції є недосконалою та потребує відповідної модернізації згідно з Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (С. 173). Проте, не уточнює, які саме зміни доцільно внести у діючу нормативно-правову базу в економічній сфері і як це сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності економіки України.

Разом з тим, зазначені зауваження та висловлені побажання не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження, а скоріше визначають перспективи та конкретизують напрями подальшої наукової роботи Сокола О.А.

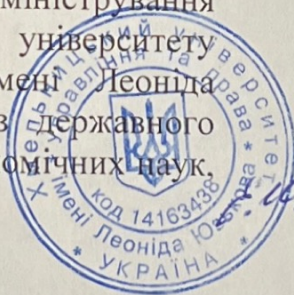
Загальний висновок та оцінка дисертації. Дисертаційна робота Сокола Олександра Анатолійовича є закінченою, самостійною науково-дослідницькою роботою, що виконана на достатньо високому теоретико-методичному рівні, розв'язує конкретне науково-прикладне завдання, містить науково-практичні рекомендації щодо напрямів удосконалення державної політики забезпечення конкурентоспроможності економіки України, відрізняється обґрунтованістю, як у постановці завдань

дослідження, так і в інтерпретації отриманих результатів. Теоретичні висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертації, носять достовірний та аргументований характер, мають єдину логіку викладення та змістовно становлять єдине ціле. Тему дисертації розкрито, а основну мету наукового дослідження досягнуто.

На підставі вищезазначеного, вважаю, що дисертаційна робота на тему: «Державна політика забезпечення конкурентоспроможності економіки України» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління, а також відповідає пунктам 11, 12 та 13 Порядку присудження наукових ступенів, що затверджений Постановою КМУ від 24.07.2013 р., №567 (зі змінами), а її автор, Сокол Олександр Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування
Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда
Юзькова, доктор наук з державного
управління, кандидат економічних наук,
професор



Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Олександр Сокол
Олександр Сокол